

De Hond verwacht

toch meer

kiezerswinst voor

voor de PvdA

door Co Welgraven
en Johan van Workum

AMSTERDAM - „Intomart is een goed bureau; dat heeft het in het verleden bewezen. Maar mij zal het niet verbazen als morgenavond bij de echte uitslag van de Europese verkiezingen de PvdA wel degelijk groter blijkt en het CDA kleiner.”

Dr. Maurice de Hond is niet van de kaart. Precies een week geleden voorspelde hij, zij het voorzichtig, voor de Vara-radio forse winst voor de PvdA en stevig verlies voor het CDA. In denkbeeldige Kamerzetels zou het 58 voor de PvdA en 38 voor het CDA kunnen worden. Maar volgens de prognose van Intomart komen de twee partijen elk uit op 48 denkbeeldige Kamerzetels.

Zou de waarheid dan toch weer in het midden liggen? De Hond, die als opinie-onderzoeker een naam heeft op te houden, geeft zich echter niet zomaar gewonnen.

„Naar mijn gevoel is het gat tussen PvdA en CDA groter”, zegt hij. „Ook volgens de metingen van Intomart heeft de PvdA flink wat kiezers gewonnen op de PvdA. Toch vertaalt zich dat niet in duidelijke winst voor de PvdA. De verklaring is, denk ik, dat de trouwe aanhangers van de PvdA meer dan gemiddeld zijn thuisgebleven. Ik hou vol: bij een opkomst van rond 80 procent, wat normaal is voor Kamerverkiezingen, was mijn voorspelling ongeveer uitgekomen, dus rond 37 procent voor de PvdA en 27 procent voor het CDA.”

Vorige week zaterdag waarschuwde De Hond al dat zijn methode van voorspellen is afgestemd op een opkomst van 80 procent. Een lage opkomst zou zijn voorspelling onbetrouwbaar maken. Zelf verwachtte De Hond een opkomst tussen 48 en 58 procent, en dat lijkt in elk geval uit te komen want volgens Intomart was dat 52,6 procent.

De Hond vreest echter dat ook

Intomart het slachtoffer zal blijven van de ongekend lage opkomst. Dit bureau heeft donderdag bij de uitgang van 38 stembureaus aan ruim achttienduizend kiesgerechtigden gevraagd nog een tweede stembiljet in te vullen. Deze meetmethode leverde in het verleden een vrij betrouwbaar beeld op.

Volgens De Hond zijn er echter aanwijzingen dat de opkomst niet alleen gemiddeld laag was, maar bovendien veel meer dan anders verschilde naar gelang het type wijk of streek. Als je als onderzoeker zo iets tevoren zou weten, kun je de steekproef van stembureau's die voor de meting worden uitgezocht, daarop afstemmen. Maar dat is praten achteraf.

Jongeren

Morgenavond zullen we het weten. Uit de cijfers van Intomart blijkt overigens niet dat jongeren in grotere mate zijn thuisgebleven dan ouderen. PvdA-leider Den Uyl en diens VVD-collega Nijpels dachten daaraan een deel van de voor hun teleurstellende uitslag toe te schrijven, maar dat lijkt ten onrechte. De jongeren tot 25 jaar kwamen vrijwel even goed op als het gemiddelde. Wel liet de groep tussen 25 en 35 het meer dan gemiddeld afweten. Deze groep maakt 23 procent van de stemgerechtigden uit, maar volgens Intomart slechts negentien procent van de kiezers van donderdag.

De metingen bevestigen opnieuw het gegeven dat bejaarde kiezers veelal in de ochtend en het begin van de middag stemmen, en de jongste kiezers vooral aan het eind van de dag. Als de voetbalwedstrijd Duitsland-Portugal al van invloed is geweest op de uiteindelijke opkomst, dan heeft het CDA daarvan het minst last gehad, gezien de geringe aantrekkingskracht van deze partij op jongeren.

Het CDA is duidelijk onderbedeeld onder 18- tot 34-jarigen, een beetje overbedeeld in de groep 50 tot 64 jaar, en sterk aanwezig onder 65-plussers. Bijna 27 procent van de CDA-stemmers hoort tot de bejaarden, terwijl dat bij alle stemgerechtigden niet meer is dan zestien procent.

De slag om de jongeren is overig-

drs. Maurice de Hond.

gens gewonnen door de PvdA. Van de kiezers tot 24 jaar bracht ruim dertig procent de stem uit op de grootste oppositiepartij, bijna 24 procent op de VVD en ruim twintig procent op het CDA. Hoe Nijpels en Den Uyl hun teleurstellende resultaat dan kunnen toeschrijven aan thuisblijvende jongeren, is een raadsel.

Twijfelachtig

Ook de opgewektheid bij het CDA stoelt op twijfelachtige gegevens. Vanaf 1978 verliezen de christen-democraten terrein als je Kamerverkiezingen met Kamerverkiezingen vergelijkt, Statenverkiezingen met Statenverkiezingen, en de Europese verkiezingen van 1979 (CDA 35,6 procent) met die van donderdag (31,5 procent). Maar donderdagavond werd meer gelet op de Kamerverkiezingen van 1982 en vooral de voor het CDA 'rampzalige' peilingen van Maurice de Hond. Net als bij de Statenverkiezingen van maart 1982. Het CDA verloor toen bijna twee procent. Maar vergeleken met de matige Kamerverkiezingen van een jaar tevoren was er winst, dus werd er in het Zeeuwse Kapelle uitbundig feest gevierd. Puzzels waren er voor de mensen die twee jaar geleden

EVP stemden. Tweederde van hen stond volgens Intomart donderdag weer in het stemhokje. Maar geen EVP op het Europese stembiljet, want de partij had besloten niet mee te doen. Wel hadden enkele prominente EVP'ers - waaronder Von Meijenfeldt, destijds achter Cathy Ubels tweede op de Kamerlijst - zich tot woede van hun partijgenoten op de lijst van het Groen Progressief Akkoord (GPA) laten zetten. Terwijl de concurrerende Europese Groenen door een voormalig EVP'er werden aangevoerd.

De verwarring is terug te vinden in het stemgedrag. Van de opgekomen EVP'ers uit 1982 stemde donderdag: -

29,9 procent	.....	PvdA
26,9 procent	.....	GPA
21,2 procent	.....	CDA (!)
15,1 procent	....	Eur. Groenen

Weggezwemd

De grootste verschuiving in de Nederlandse electorale geschiedenis staat op conto van D'66. Bij de verkiezingen van mei 1981 haalde D'66 nog 11,1 procent, goed voor zeventien Kamerzetels. Minder dan zestien maanden later was de aanhang meer dan gehalveerd (4,3 procent) of